

УДК 316.774:070]321.01'06(477)

Сучасна державна інформаційна політика України у сфері масмедіа

Олександр МОТЛЯХ

д-р юридичних н., проф.

Київський національний
університет культури і
мистецтв

вул. Є. Коновальця, 36

01133, Київ, Україна

motlyah27@gmail.com

ORCID 0000-0002-6135-9952

© Мотлях О., 2022

Дослідження присвячено системному аналізу державної інформаційної політики України у сфері засобів масової інформації. З'ясовано, що масмедіа покликані правдиво, відкрито, всебічно, повно і доступно відображати реалії сьогодення життя України й українців у співвідношенні з міжнародною спільнотою. Відображено взаємозв'язок діяльності державної інформаційної політики України та сферою засобів масової інформації, зокрема. Запропоновано конкретні шляхи вирішення проблемних питань у діяльності масмедіа з метою підняття через них престижу держави з виходом на міжнародний інформаційний простір. Зроблено і обґрунтовано висновки щодо проблематики розглянутого питання, які системно відбивають мету і завдання викладеного наукового дослідження. Основний їх посыл зосереджено на тому, що вітчизняна державна інформаційна політика у сфері засобів масової інформації має бути спрямована на утвердження свободи слова та її демократичних засад, суверенітету та інформаційної безпеки України, зміцненню і розвитку інформаційної інфраструктури. Зроблено акцент на тому, що державна інформаційна політика має забезпечувати взаємозв'язок із політикою в економічній, соціальній, культурній, освітній та правовій сферах, сприяти духовній і моральній інтеграції українського суспільства й водночас надавати допомогу виходу нашої держави у світовий інформаційний простір із збереженням власного суверенітету та національної ідентичності.

Ключові слова: державна інформаційна політика України, засоби масової інформації, масмедіа, міжнародний інформаційний простір.

MODERN STATE INFORMATION POLICY OF UKRAINE IN THE MASS MEDIA SPHERE

Oleksandr Motliakh

Doctor of Law, Professor,
honored lawyer of Ukraine
Kyiv National University of Culture and Arts
36, Ye. Konovaltsia St., Kyiv, Ukraine, 01133
motlyah27@gmail.com
ORCID 0000-0002-6135-9952

The study is devoted to the systematic analysis of the state information policy of Ukraine in the mass media field. It was found out that the mass media are called to truthfully, openly, comprehensively, fully and accessibly reflect the realities of the present life of Ukraine and Ukrainians concerning the international community. The interrelation between the activities of the state information policy of Ukraine and the sphere of mass media, in particular, is reflected. Specific ways of solving problematic issues in the activities of the mass media to raise the prestige of the state through them with access to the international information space were proposed. The conclusions on the problems of the issue under consideration are made and substantiated, which systematically reflect the purpose and objectives of the scientific research. Their main message is focused on the fact that the national state information policy in the field of mass media should be aimed at establishing freedom of speech and its democratic principles, sovereignty, and information security of Ukraine, strengthening and developing of information infrastructure. The emphasis is placed on the fact that the state information policy should ensure the interconnection with the policy in the economic, social, cultural, educational, and legal spheres, promote spiritual and moral integration of Ukrainian society and at the same time assist our country in entering the world information space while preserving its sovereignty and national identity.

Keywords: state information policy of Ukraine, mass media, information industry, international information space.

Актуальність проблеми

Однією з необхідних умов формування і розвитку інформаційного суспільства для будь-якої держави світу визнається успішне і продуктивне виробництво й розповсюдження кожною з них конкурентоспроможного інформаційного продукту. Побудова і розвиток єдиного інформаційного суспільства є надважливим завданням і для України. Вона уособлює собою специфіку культурних, духовних, національних та історичних традицій народів, що населяють і проживають на її території.

Сучасний стан суспільного розвитку нашої країни, з урахуванням ситуації воєнної агресії росії та її впливу на український, а також світовий інформаційний простір, потребує посилення ролі держави у процесі забезпечення доступу громадян України до оперативної, об'єктивної інформації, гарантування захисту національного інформаційного простору від негативних інформаційних впливів.

Назагал, державна інформаційна політика у сфері засобів масової інформації забезпечується за допомогою дій, які за сутністю є комплексом цілеспрямованих організаційних і правових заходів, що впливають на об'єкт управління (певний державний інтерес), в результаті чого досягається необхідний для суспільства позитивний результат.

Стан української інформаційної індустрії потребує запровадження новацій з боку держави та її владних інституцій, які мають суттєво вплинути на розвиток вітчизняних засобів масової інформації.

Стан розробки проблеми

Аналізу основних напрямів державної інформаційної політики в Україні присвячено праці цілої низки українських дослідників, зокрема: О. Голобуцького, Є. Захарова, С. Зуєва, Р. Калюжного, Н. Корніловської, О. Крюкова, Д. Мельника, О. Орлова, В. Стеклова, В. Степанова, В. Цимбалюка, І. Чижа, В. Шамрая, Ю. Шемшученка та ін. Питанню, пов'язаному із дослідженням державної інформаційної політики, у яких частково торкалися проблематики сфери інформаційної індустрії, присвячені праці І. Арістова (2000), І. Березовської (2014), В. Негодченка (2016), О. Сосніна (2001), М. Пахніна (2018), В. Пожуєва (2010) та ін. Проте означені дослідження висвітлювали здебільшого завдання держави щодо формування та реалізації державної інформаційної політики без окреслення її проблемних аспектів у сфері масмедіа, що сформувало актуальність досліджуваного нами питання та його предмет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій українських фахівців у сфері засобів масової інформації свідчить про те, що натепер засади державної інформаційної політики закріплені різними нормативно-правовими актами, доступ громадськості до яких є відкритим. Проте, більш глибокого дослідження потребують питання аналізу основних напрямів їх правового забезпечення.

Нові соціально-економічні умови, що реально формуються в процесі провадження в Україні низки законодавчих та інших реформ, перебуваючи у взаємозв'язку з різними суб'єктами державного управління владою, обумовлюють необхідність адекватної зміни методів, форм і технології щодо реалізації державної інформаційної політики.

Методологічним підходом до реформування системи державної інформаційної політики, яка забезпечується за допомогою дій, є комплексним питанням у вирішенні проблеми інформаційної взаємодії між громадськістю і владою. Назагал, вони мають формувати конкретну стратегічну мету, а саме: сприяти розвитку влади демократичного типу, орієнтованої на суспільство як споживача її послуг. При тому засобом регуляції відносин між владою та поширюваною інформацією має слугувати право, що стримує невпорядковані процеси як однієї, так і іншої сторони, у спосіб забезпечення взаємних стимулів та обмежень. Як показує сучасна практика, юридичний спосіб регуляції такого роду відносин є найбільш ефективним і прийнятним для більшості членів суспільства. Він менше схильний до перекручування змісту викладеної інформації і є загальновідомим та зрозумілим. Тому першочергова увага державної влади, політичних об'єднань і наукової громадськості повинна бути звернена до вирішення проблеми розробки концептуальних основ державної інформаційної політики і формування інформаційного законодавства України з урахуванням головних особливостей сучасного етапу розвитку української державності.

Завдання статті

У межах піднятого проблемного питання ставиться за мету провести системний аналіз державної інформаційної політики в Україні із визначенням її стратегічних напрямів у поліпшенні ситуації щодо українських засобів масової інформації. Виклад матеріалу статті передбачає вирішення таких завдань:

- провести систематизацію розвитку державної політики у сфері засобів масової інформації із розмежуванням їх на умовних шість періодів;
- розкрити концептуальні напрями розвитку державної інформаційної політики України у діяльності ЗМІ;
- визначити коло проблемних питань, які на теперішній час існують у цій сфері;
- надати пропозиції щодо успішної реалізації державної інформаційної політики України з метою вирішення проблемних питань галузі.

Виклад основного матеріалу

Аналізуючи хід формування та розвитку державної політики України у сфері ЗМІ, доходимо думки про те, що вона практично протягом

усього періоду існування УРСР була своєрідним засобом пропаганди. Масмедіа не вважалася самостійним гравцем у діяльності українського політичного процесу, оскільки завжди перебувала підзвітною й підконтрольною державній владі та її владним інституціям, водночас відіграла певну відведену їй роль. Існуюча радянська авторитарна система використовувала пресу, радіо і телебачення у своїх цілях, тим самим під кутом своєрідної пропаганди впливала на свідомість пересічних довірливих громадян. Тогочасні демократичні суспільні прояви в журналістиці були обмежені й здебільшого поставали як опозиційні. Розвал Радянського Союзу дав можливість звільнитися засобам масової інформації від пресингу, який гнітив їх розвиток і не давав можливості відстоювати власної позиції й поширювати свободу слова в масах. Суттєві перетворення відбулися в медіасфері України із здобуттям нею незалежності й вибору вектору власного розвитку як правової європейської і цивілізованої держави (Карпенко, 2019).

Не простими для нас були і залишилися дотепер роки незалежності, особливо зараз, коли Україна боронить свою територію від загарбницьких воєнних дій, нав'язаних нам російською федерацією, в якій зброєю стала не тільки військова техніка, а й друковане слово. Інформація, що подається в соціум через масмедіа, інтернет-ресурси, інші інформаційні канали додала своєї ваги, бо стала більш затребуваною і впливовою. Українська держава, як ніколи раніше, відчула потребу у засобах масової інформації та їх значущості у боротьбі з глобальним злом, що нав'язується і поширюється нашим північним сусідом. Беззаперечно можна стверджувати, що сучасне масмедіа перетворюється у важливий інформаційний ресурс державної політики України, на яку покладається велика надія у питанні подальшого розвитку нашої країни. Однак це зовсім не означає, що засоби масової інформації були бездіяльні до теперішнього часу. Вони в унісон з молодою демократичною державою Україною перебудовувалися і рухалися, набираючи відповідних обертів, завойовували авторитет свого читача, глядача і слухача. Назагал, більш як тридцятирічний відлік часу життєдіяльності нашої країни як суверенної, демократичної і правової, дає нам підстави для проведення аналізу розвитку державної політики у сфері засобів масової інформації із розмежуванням їх на умовних шість періодів.

Перший бере початок від Акту проголошення незалежності (1991 р.) і до 1995 року, якого визначають як період стихійного або ж хаотичного плюралізму.

Другий — датується з 1995 до 1999 рр. — період зародження нової формації, який відрізнявся від прямого керування засобами масової інформації, що було за радянської доби, до опосередкованого пли-

ву, хоча, насправді, цей процес виокремлювався тільки формальними ознаками демократичного регулювання медіасфери.

Третій — визначається часовими рамками, починаючи від президентських виборів 1999 року та референдуму 2000 року до виборів Президента України у 2004 році. Він ознаменується як маніпулятивний період, оскільки засоби масової інформації стали частиною бізнес інтересів можновладців і бізнесменів.

Четвертий — відраховується від 2005 року до 2009 й визначається як період наближення державної інформаційної політики України у сфері засобів масової інформації до кращих європейських стандартів.

П'ятий — датується 2010–2013 рр. як період розшарування курсу державної інформаційної політики в діяльності медіасфери між євроазійським та європейським векторами розвитку української держави.

Шостий бере початок від 2014 року і діє дотепер як курс інтенсивного інтегрування державної інформаційної політики України, у сфері інформаційної індустрії в напрямі кращих європейських стандартів життя людини.

Стан українського сьогодення засвідчує, що натепер наша держава поступово переходить від індустріального суспільства до інформаційного. В унісон розвивається й сучасна державна інформаційна політика України, яка здійснюється в умовах, коли концепція інформаційного суверенітету знаходиться на етапі свого активного, системного і послідовного формування. Можна з впевненістю констатувати, що на даний час в Україні відбуваються глибокі соціально-економічні та політичні перетворення, які передбачають перехід нашої держави від адміністративно-планового управління до ринкової економіки. Зрозуміло, що це не може бути успішно реалізовано без одночасної якісної зміни інформаційного середовища, з його переходом до відкритого суспільства і прозорістю в роботі державної влади та її державних інституцій. Для забезпечення такої взаємодії, насамперед, необхідні постійний інформаційний обмін між владою і народом, а також створення відкритого простору, без якого неможливо формування демократичного громадянського суспільства. Однак, цей процес не настільки швидкий, як би нам хотілося, адже відбувається зміна формування відносин суспільства з державою на основі дотримання демократичних принципів, таких як:

- верховенство права;
- гарантування прав людини та її пріоритет над правами держави;
- конституційне обмеження влади більшості над меншістю;
- усталеністю інформаційного впливу між центром і регіонами;
- уникненням будь-яких проявів «інформаційного сепаратизму»;

будь-яких спроб руйнування єдиного інформаційного простору країни, загальнодержавної інфраструктури й системи національних інформаційних ресурсів тощо.

Слід врахувати й те, що нові соціально-економічні умови та відносини, які вибудовуються в суспільстві, реально формуються в процесі проведення надважливих реформ, та обумовлюють необхідність адекватної зміни застосовуваних владою методів, форм і технологій державного управління, у тому числі і в системі інформаційної політики.

Варто наголосити, що інформаційна галузь належить до стратегічних інтересів будь-якої країни, і потребує особливої уваги та зосередженості, що додає їй більшу актуальність як складової державної інформаційної політики. Як відомо, на розвиток і захист інформаційного середовища та створення позитивного іміджу своїх країн, світові розвинені держави виділяють чималі кошти. У нас же ця галузь упродовж десятиліть фінансувалася за остаточним принципом, що впливало на її якість роботи та на процес розвитку цієї індустрії. Тому зараз нам, як ніколи, потрібно піднімати інформаційну галузь України і застосовувати конкретні дії у питанні відновлення й розбудови інформаційного середовища, водночас приводити національне законодавство у відповідність зі світовими нормами.

Загальновідомо, що проведення державної інформаційної політики неможливе без розвинутої індустрії інформаційних послуг, що надаються в будь-якому куточку нашої країни (*Махова, Луцька, 2019*).

Аналізуючи концептуальний напрям розвитку державної інформаційної політики України, перш за все, хотілося б відзначити пріоритетне значення для цих цілей розвитку системи вищої освіти, а також необхідність посилення ролі держави в процесі стимулювання розвитку досліджень і розробок у високотехнологічних галузях, які мають стати стимулами для економічного зростання в регіонах, що не мають у своєму розпорядженні достатніх сировинних ресурсів. У зв'язку з цим вбачаємо за необхідне приділити найсерйознішу увагу організації регіональних технопарків, технополісів та інших видів організацій, які сприяють залученню трудових ресурсів у високотехнологічні галузі економіки, що пов'язані, зокрема, із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

Назагал, проведення вдалої державної інформаційної політики означає:

- розвиток громадянського суспільства;
- забезпечення конструктивного діалогу між державою й масмедіа, владою та суспільством;
- визнання основ гласності, відкритості інформації для громадян і захист їх інформаційних прав;

- орієнтація головних компонентів інформаційного простору на забезпечення вільного обігу достовірної інформації, втілення в життя конституційного права на доступний пошук, одержання, виробництво інформації та її поширення;
- підвищення довіри суспільства до влади та державних інституцій;
- налагодження ефективних взаємин України з іншими провідними країнами світу (*Даніл'ян, 2016*).

Державна інформаційна політика має бути незалежною від тимчасових факторів, особистих уподобань та уявлень будь-кого, адже від рівня керованості національним інформаційним простором залежить стан політичної, економічної, оборонної та інших складових безпеки України.

Така політика є важливою частиною зовнішньої і внутрішньої політики нашої країни й охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. Беззаперечно, ця галузь має бути цілісною, концептуально вивіреною та перспективною. На жаль, але далеко не всі високопосадовці, що обіймають відповідні посади у секторі державної влади, усвідомлюють важливість потреб нагального врегулювання галузі інформаційної політики. Вони не до кінця розуміють, що провідниками є і залишаються засоби масової інформації, які взяли на себе відповідальність за дотримання національних інтересів України. Також не придають належного значення тому, що для побудови розвиненого інформаційного суспільства як органічного сегмента глобального інформаційного співтовариства забезпечення пріоритетного розвитку інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадження новітніх інформаційних технологій, захисту національних моральних і культурних цінностей, забезпечення конституційних прав на свободу слова та вільний доступ до інформації необхідно насамперед удосконалити державну інформаційну політику (*Іванченко, 2015*).

Більше того, задля успішної реалізації державної інформаційної політики повинні бути закладені основи розв'язування таких суттєвих завдань, як:

- формування єдиного інформаційного простору України та його входження у світовий інформаційний простір;
- забезпечення інформаційної безпеки особистості, суспільства й держави;
- формування демократично орієнтованої масової свідомості;
- становлення галузі інформаційних послуг;
- розширення правового поля регулювання суспільних відносин, у тому числі пов'язаних із одержанням, поширенням і використанням інформації.

Державна інформаційна політика повинна сприяти як розвитку зв'язків центру з регіонами, так і зміцненню цілісності країни. Вона має уособлювати собою сукупність цілей, що відображають національні інтереси України в інформаційній сфері, стратегічних напрямів їх завдань і систему, що реалізує заходи (Дубас, 2004).

Глибоко переконані, що ця важлива ділянка державотворення буде ефективною тільки за умови, якщо вона матиме комплексний, системний характер і, безумовно, залишатиметься відкритою й прозорою для своїх громадян, спрямованою на узгодження їх інтересів, а також назагал суспільства й держави.

Головна стратегічна мета у цій галузі має полягати у:

- забезпеченні переходу України до нового етапу її розвитку;
- подальшій розбудові інформаційного суспільства;
- входженні нашої країни у світове співтовариство.

Державна інформаційна політика має бути орієнтована на ефективне використання та захист єдиного національного інформаційного простору. Свою діяльність вона повинна ґрунтувати на базовому положенні, а саме: національному інформаційному просторі, який є сукупністю відносин і продуктів інформаційної діяльності, що функціонують у рамках єдиного правового поля з метою задоволення інформаційних потреб особи, суспільства та держави засобами масової інформації, іншими інформаційними ресурсами.

Слід врахувати, що національний інформаційний простір є багаторівневою системою, який охоплює різноманітні сфери, і складається з організаційної, адміністративної, творчої, матеріально-технічної структур та відображає рівень соціокультурного розвитку суспільства. Держава виступає гарантом суверенітету і цілісного функціонування єдиного національного інформаційного простору, відповідно до національних інтересів України, завдань внутрішньої та зовнішньої політики, яка здійснює управління інформаційною сферою.

Назагал державна інформаційна політика у сфері засобів масової інформації має бути спрямована на:

- утвердження свободи слова та її демократичних засад, суверенітету й інформаційної безпеки України, зміцненню і розвитку інформаційної інфраструктури;
- забезпечувати взаємозв'язок із політикумом в економічній, соціальній, культурній, освітній і правовій сферах;
- сприяти виходу нашої держави у світовий інформаційний простір, при цьому Україна має зберігати свій суверенітет, автономність і національну самобутність (Литвиненко, 2016).

Державна політика в цій сфері діяльності має залишатися основою для функціонування актуальної, своєчасної і достовірної інформації.

ції — реалізації права людини на її пошук, отримання, передачу та використання.

З урахуванням того, що інформаційна галузь належить до стратегічних інтересів будь-якої країни, відповідно від її рівня керованості національним інформаційним простором залежить стан та безпекові складові. Під керованістю розуміється сучасний рівень управління галуззю, що зумовлений, насамперед, гармонізацією національного законодавства щодо інформаційної сфери з міжнародно-правовими нормами, європейськими стандартами та національними традиціями.

Для побудови в Україні розвиненого інформаційного суспільства, як органічного сегмента глобального інформаційного співтовариства, необхідно насамперед удосконалити державну інформаційну політику в сфері засобів масової інформації. Це відповідатиме пріоритетному розвитку інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадженні новітніх інформаційних технологій, захисту національних моральних і культурних цінностей, забезпеченню конституційних прав на свободу слова та вільного доступу громадян до інформації. Для порівняння на початковому етапі реалізації державної політики щодо розбудови інформаційного середовища в Україні було засновано майже тисячу телерадіоструктур різних форм власності й різних масштабів сфери дії — від загальнонаціональних до мікрорайонних. Єдиним володарем ефіру були державні телерадіокомпанії на відміну від сьогодні, де перевагу отримали недержавні телерадіоструктури, які швидко досягли вагомих успіхів у рейтинговому змаганні за телеглядача та радіослухача. Натепер в Україні функціонують близько 800 телерадіостанцій, у тому числі 28 державних (дані станом на 2019 рік) (*Красноступ, 2019*).

В Україні немає незалежних засобів масової інформації у класичному розумінні — вони мають представництва як від органів влади, політичних партій, комерційних чи бізнесових груп, окремих олігархів. Розвиток більшості недержавних засобів масової інформації відбувся за рахунок технічної й професійної бази телебачення, радіо та видавництва, що були створені на державні кошти. Однак, на жаль, в Україні більшість масмедіа суспільно-політичного спрямування є фінансово неспроможні до свого повноцінного розвитку. Виняток становлять ті, що отримують інвестиції від українських чи закордонних магнатів, у результаті чого інвестори мають можливість формувати програмну політику підконтрольних їм засобів масової інформації, що не завжди узгоджується з державними інтересами.

Варто зазначити, що на даний час в інформаційному просторі України склалася не зовсім сприятлива ситуація. Окремі сектори (друковані засоби масової інформації, книговидання, бібліотечний,

архівний та кінематографічний комплекси) національного інформаційного простору не зовсім відповідають стандартам розвинених країн, зазнають подальшого скорочення й навіть ліквідації. Суттєво непокоїть ситуація в галузі друкованих засобів масової інформації. Порівняно з нормами ЮНЕСКО в нашій країні майже на 40 відсотків менше від мінімальної для цивілізованої країни кількість джерел інформації (100 прим. газет на рік на 1000 осіб) населення. В Україні цей показник становить тільки 62 відсотків (*Дрешпак, 2018*).

Серед майже з 11,5 тисяч зареєстрованих друкованих видань реально виходить тільки половина. Ще гірша ситуація з регіональними масмедіа. Про них чиновники починають згадувати тільки під час виборчих кампаній, коли задобрюють пересічних українців черговими нездійснюваними обіцянками.

Не кращий стан із книговидавничою справою, хоча вона є однією із складових державної інформаційної політики, спрямованої на задоволення інформаційних, культурних та освітніх потреб нашого суспільства. Натепер в Україні діють понад 1,5 тисячі видавничих організацій, різного типу видавництв та книгорозповсюджувачів і близько 2 тисяч поліграфічних підприємств (*Божкова, 2019*).

Частина з цього масиву видає російськомовну продукцію, що є неприпустимим особливо зараз, коли відбувається цільова підривна інформаційна політика й агресивні дії російської федерації в нашій країні.

Більш захищеним серед інформаційної сфери діяльності є глобальна система Інтернет. Ця мережа в Україні останніми роками використовується значно ширше й виявляє стійку тенденцію до зростання, однак далеко ще не досягла рівня провідних держав світу. Її зростання є характерним здебільшого для мегаполісів, великих міст, на відміну від невеликих містечок, селищ чи сіл. Громадяни нашої країни черпають нагальну для себе інформацію з мережі Інтернет, правдивість якої є доволі сумнівною, часто не перевіреною і навіть недостовірною. Відповідальність за її поширення практично ніхто не несе, бо не завжди можна встановити авторство викладеного матеріалу. Вкотре наголошуємо, акцент потрібно ставити на офіційних, перевірених інформаційних джерелах, де за кожними оприлюдненими даними є конкретні особи від автора матеріалу до випускового чи шеф-редактора. Таким виданням потрібно в Україні давати зелене світло і піклуватися про їх постійний і стабільний розвиток. Зокрема, для того, щоб українська інформаційна індустрія розвивалася й досягала міжнародних стандартів, треба створити їм сприятливі умови, насамперед шляхом зменшення податкового навантаження.

Як показує світова практика, на стан будь-якої інформаційної сфери суттєво впливає і рівень політичної боротьби в країні. При цьому

інформаційне суспільство може розглядатися як продовження революції індустріального й постіндустріального суспільства, де спостерігається швидке зростання секторів створення та споживання інформації, що перетворюється на один із найважливіших ресурсів, поряд з енергетикою та корисними копалинами. За ступенем споживання цього стратегічного ресурсу нині у світі оцінюється ступінь розвитку країни, її економічний та політичний потенціал. Варто врахувати те, що зміст сучасних завдань державної інформаційної політики впливає з нових політичних і соціально-економічних умов розвитку країни й накопиченого досвіду реалізації окремих заходів державної політики в галузі створення, поширення й використання інформації та світового досвіду здійснення інформаційної політики у розвинутих державах. Тому основними завданнями державної інформаційної політики України має бути:

- створення розвинутого інформаційного середовища;
- модернізація інформаційної інфраструктури;
- розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- ефективне формування і використання національних інформаційних ресурсів та забезпечення вільного доступу до них;
- розвиток незалежних масмедіа і забезпечення громадян суспільно вагомою інформацією;
- сприяння міжнародному співтовариству в інформаційній сфері та утвердження інформаційного суверенітету України (*Декларація принципів, 2015*).

Також має бути цілеспрямоване пропагування діяльності нашої держави, її курсу й формування цінностей і патріотизму у громадян, що забезпечуватиметься через засоби масової інформації.

Однією з неодмінних умов формування національного інформаційного простору є комплексна та ефективна протекціоністська політика держави, головним завданням якої повинно залишатися стимулювання, а також створення відповідних масмедіа і забезпечення їх стійкого розвитку.

Державна інформаційна політика має адекватно і динамічно відображати весь комплекс інтересів та пріоритетів суспільства в інформаційній сфері, що змінюються в процесі його життєдіяльності. Більше того, вона повинна визначати темпи і рівень його розвитку, а також право займати гідне місце у світовому співтоваристві. У найближчій перспективі саме державна інформаційна політика буде визначати стратегічний курс української держави щодо створення багатопартійного світу в Європі з урахуванням національних інтересів. У зв'язку з цим в Україні проводяться системні соціально-економічні та політичні перетворення, орієнтовані на побудову правової демократичної держави з ринковою економікою, реалізація яких не може

бути успішно проведеною без одночасної якісної зміни інформаційного середовища, орієнтованого на перехід до інформаційно відкритого суспільства й діяльності прозорої державної влади.

Висновки

1. Аналіз формування державної політики України у сфері засобів масової інформації дав можливість їх систематизувати і згрупувати в кілька умовних періодів, кожний з яких уособлює певний процес життєдіяльності нашої держави залежно від стану її розвитку, політичних, економічних, соціальних та інших чинників.

2. Розвиток державної інформаційної політики України у діяльності засобів масової інформації визначив свої основні концептуальні напрями, пріоритетом яких є:

- орієнтація головних компонентів інформаційного простору на забезпечення вільного обігу достовірної інформації;
- втілення в життя конституційних прав людини на доступний пошук, одержання, виробництво інформації та її поширення;
- підвищення довіри суспільства до влади та державних інституцій.

3. Стан української національної журналістики демонструє низку проблемних питань, які заважають її інтенсивному розвитку, як того вимагають сучасні реалії часу, а саме:

- більшість масмедіа суспільно-політичного спрямування є фінансово неспроможні до свого повноцінного розвитку;
- окремі сектори (друковані засоби масової інформації, книговидання, бібліотечний, архівний та кінематографічний комплекси) національного інформаційного простору не зовсім відповідають стандартам розвинених країн світу і зазнають подальшого скорочення й навіть ліквідації;
- частина друкованих засобів видається мовою агресора, що тим самим здійснює підривну інформаційну політику проти суверенітету та цілісності України.

4. З метою реалізації подальшої успішної діяльності державної інформаційної політики України у сфері ЗМІ мають бути створені відповідні умови для:

- побудови в Україні розвиненого інформаційного суспільства як органічного сегмента глобального інформаційного співтовариства, що відповідатиме пріоритетному розвитку інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадженні новітніх інформаційних технологій, захисту національних моральних і культурних цінностей, забезпеченню конституційних прав на свободу слова та вільного доступу громадян до інформації;
- виходу нашої держави у світовий інформаційний простір із збереженням Україною власного суверенітету, автономності та національної самобутності.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Карпенко В.О. (2019). Інформаційна політика та безпека, *Київ: Нора-Друк*, 211.
- Махова Ю. А., Луцька А. І. (2019). Сутність та головні напрямки державної інформаційної політики України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 1, 27–33
- Даніл'ян, В. О. (2016). Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально–філософський аналіз): *дис. канд. філос. наук: 09.00.03 / Вадим Олегович Даніл'ян*, Харків, 200.
- Іванченко Ю.М. (2015). Сутність, головні напрями та способи державної інформаційної політики в Україні, *Київ: Вид-во НАДУ*, 23–29.
- Дубас, О. П. (2004). Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: *політологічний аналіз: дис. к. політ. н.: 23.00.02 / Олексій Павлович Дубас, К.: Генеза*, 235.
- Литвиненко О. (2016). Інформаційні технології та Україна у світовому контексті. *Людина і політика*, 1, 12–23.
- Красноступ Г. М. (2019). Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики. *Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України*. URL: http://old.minjust.gov.ua/30768_2019
- Дрешпак В. М. (2018). Концептуальні чинники формування державної політики України у сфері засобів масової інформації: *дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Дрешпак Валерій Михайлович*, 237.
- Божкова В.В. (2019). Сутність державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, 11, 106–110.
- Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства — глобальне завдання в новому тисячолітті» від 12.12.2015 р. URL: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=13798

REFERENCES

- Bozhkova V.V. (2019). The essence of the state information policy in the conditions of the development of the information society in Ukraine. *Investments: Practice and Experience*, 11, 106–110
- Danylyan, V. O. (2016). Information society and prospects for its development in Ukraine (social and philosophical analysis): *diss. Ph.D. Philos. Sciences: 09.00.03 / Vadym Olegovich Danilyan*, Kharkiv, 200.
- Declaration of principles Building an information society — *a global task in the new millennium dated December 12, 2015*. URL: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=13798
- Dubas, O. P. (2004). Information development of modern Ukraine in the world context: *political analysis: diss. to flight born: 23.00.02 / Oleksiy Pavlovich Dubas, K.: Geneza*, 235.
- Dreshpak V. M. (2018). Conceptual factors of the formation of state policy of Ukraine in the field of mass media: *diss. Ph.D. sciences from state example: 25.00.01 / Valery Mykhailovych Dreshpak*, 237.

Ivanchenko Yu.M. (2015). The essence, main directions and methods of the state information policy in Ukraine, *Kyiv: Edition of NADU*, 23–29.

Karpenko V.O. (2019). Information policy and security, *Kyiv: Nora-Druk*, 211.

Krasnostup G. M. (2019). The main directions of legal support of the state information policy. *Official website of the Ministry of Justice of Ukraine* URL: http://old.minjust.gov.ua/30768_2019

Makhova Yu. A., Lutska A. I. (2019). The essence and main directions of the state information policy of Ukraine. *Public administration: improvement and development*, 1, 27–33.